

En karavanfärd mot Vita Nilen.

Elevnummer: 496

Häfte II, uppgift nr 4.

I slutet på augusti 1936 togo 11 svenska missionärer och deras barn tillfälligtvis in på den amerikanska missionsstationen Saio i västra Abessinien. De hade en flera veckors resa med mulåsnekaravan bakom sig. De hade endast tre dagsresor kvar till en av Vita Nilens bifloder, som heter Baro. Där skulle en flatbottnad flodbåt med skovelhjul ta dem ombord och föra dem den 10 dagar långa färden Gambela-Karthoum. Denna stad ligger i det heta Sudan, där Vita och Blå Nilen flyta samman.

Saio är en handelsplats. Greker och armenier köpa där kaffe för export över Sodan. De importerar salt, japanska tyger, järnvaror m.m. År 1920 representerade exporten över Sudan av kaffe, hudar, skinn, vax och elfenben ett värde av 5.240.000 kr. Men affärlivet har sina sidor även i Abessinien. Det lär ha förekommit att exportörerna i Saio inte kunde tjäna annat än genom falsk våg. Detta blev bekant för fursten där i landet. Och han planerade en razzia med undersökning av vågar och vikter. Detta fingo affärsmännen reda på. De skyndade sig och gjorde i ordning sina penningpåsar och gingo upp och mutade provinsens högste styresman. Följden blev att undersökningen inställdes den gången.

Förberedelser:

Vårt bagage, som bestod av tält, sängar, sängkläder, matlådor, böcker, minnessaker från Abessinien, ap- och leopardskinn m.m., var vid ankomsten till Saio packat för mulåsne-Transport. En lastmula bar 70-100 kg därute. Men inga mulåsnekaravaner gå den tre dagar långa vägen Saio-Gambela. Varför? Alla djur, som gått genom denna farliga trakt dö utan undantag efter en månad eller så. De infödda säga att det beror på vattnet. Vi måste således packa om våra 75 mulåsnelaster till omkring 250 mansbördor. Försäljning av bättre riddjur och inköp av sämre tog sin tid. Vissa europeer ha företagit den väg, som låg framför oss till fots. Men de ha alla förklarat att de inte ville göra om det. Vi kunde icke räkna med få ett tillräckligt antal bärare just den dag vi önskade gå. Därför voro vi tvungna att sända vissa grupper bärare i flera omgångar. Därmed riskerade vi att eventuellt förlora något. Men vi vågade försöket.

Uppbrott:

Äntligen sutto vi på våra mulåsnor. Arbetet med packning, köpsläende och diskuterande om bärarlöner och priser för gamla mulåsnekrakar var ganska tröttsamt. När jag satte mig på min gamla mula och tänkte på att hon med säkerhet hade mycket kort tid att leva kom den psalmversen för mig: "Jag går mot döden vart jag går."

Första dagen gick genom fruktbara områden. Vår lilla treåriga flicka, som bars på en hängmatta förlorade då sin lilla solhatt. Det var mulet och hon hade lagt den i den bakre ändan av hängmattan. De infödda påstodo att den ramlat i gräset någonstans.

Just när vi kommo till en by, som hette Burka Badessa, kom en häftig regnskur. Doktor Söderströms fingo snart upp sitt tält och det gav skydd för hela sällskapet. En svensk som gjorde en lång karavanresa i Abessinien under regntiden sade en gång: "Om man är ute på karavanfärd och det regnar som spö i backen, då kan man hålla sig för skratt."

Gräset var högt vid vår lägerplats. Men till utrustningen hörde också en skära. Vägmännen som voro vänliga och hjälpsamma togo det alltid mycket naturligt att så så snart som möjligt skära av gräset på den plats där våra tält skulle stå. Denna by var den första på flera veckor, där vi inte kunde få köpa mjölk. Detta av den enkla anledningen att befolkningen inte hade några kor.

För att få god mjölk gingo vi vid några tillfällen tillväga på följande sätt. Vi sa till en tjänare: "Diska en plåtburk och gå och köp mjölk, men se till att gallakvinnan tvättar sina händer före arbetet samt att hon mjölkar i den burk, som du rengjort, medan du ser på." På detta sätt fingo

vi på karavanresan hygglig mjölk till barnen. I nnat fall luktade den rök och kärlet hade alltid en stor grumlig bottensats.

I Burka Baddesa upptäckte syster Rut Perman att hon förlorat en kraftig resfilt, som hon själv lagt i sängklädessäcken på morgonen. Mannen som burit den börda sade: ”Jag har burit säcken, ingen har öppnat den, filten är borta, men jag har icke tagit den.” Trots påtryckningar kunde han icke förmås till att erkänna. Det skedda kom till Saiohövdingens kännedom. Han fängslade en halv by för att få reda på sanningen. Och när vi sedan anlände till Gambela kom en man med filten och en del andra saker, som bärarna tillägnat sig ur våra lådor utan att vi visste det.

Det mest utmärkande för den andra resdagen var det två till tre meter höga gräset utmed vägen. Det växte tätt intill den smala och ständigt krokiga stigen. Inga utsikter eller vyer förrän på det höga berget Lillmo. Utmed vägen såg man ständigt en sorts dvärgträn, stora ungefär som äppleträn härhemma. Trädens grenar voro mycket avnötta. De hade fått göra tjänst i många år. De som buro de tunga kaffebördorna behövde mycket ofta rasta. En sten på marken gjorde ej samma nytta. Ty det går åt mera kraft att lyfta en börda från marken än att ta den från ett träd vars grenar sitta lagom högt.

Det vassa gräset piskade ständigt mot ens huvud. Solen brände. Luften var kvalmig och varm. Gräset slog oss åter och åter enformigt och obarmhärtigt i ansiktet. Tanken på att så många skabbiga, syfilis- och ögonsjuka män varje dag gingo fram och åter på denna stig och med sina huvuden och händer vidrörde samma gräs var föga angenäm. Den dagens lägerplats hette Lillmo. Detta ord betyder ”nål” och platsen var som en bergspets, som pekade mot höjden. Utsikten från Lillmo var den mest storslagna jag någonsin sett. Den nyss tillryggalagda färden på den smala stigen genom gränsområdet med ritten på en gammal mula, som gick mot en för tidig död för min skull, var den mest enformiga och tröstlösa karavandag jag varit med om. Det var kanske därför jag fick erfara en sådan känsla av vila och vederkvikelse, när solen gick ned långt, långt bort på andra sidan av den stora flod, som vi nu sågo på avstånd. Doktor Söderström sade: ”Detta är också en väg till civilisationen.”

Man talar ibland om de stora vidderna i vårt land. Men här var det en del av Afrikas ”stora viddar”, som utbredde sig för våra ögon. Området bestod väl till stor del av öken. Men från Lillmo till vårt närmaste mål Gambela tycktes trakten vara översållad med grön lövskog. Vita Nilens biflod Baro såg på avstånd ut som ett långt, brett, krokigt och mäktigt vitt silverband, som absolut fångade ens hela uppmärksamhet. Man kunde helt enkelt inte se sig mätt därpå. Stilla, bred, ja majestätisk syntes mig den väldiga floden flyta fram. Endast en dagsled och vi skulle stå vid dess stränder! Det var något att längta efter.

Vårt läger låg intill vägen. Grupper av bärare passerade hela aftonen. De hade burit kaffe ned till Gambela och voro nu på hemväg. Rätt många buro salt. Denna nödvändighetsvara blev dyr under kriget och förorsakade de ledande stora bekymmer. Men när de infödda i västra Abessinien fingo höra att 60.000 säckar salt anlant till Gambela mottogo de detta budskap med stor entusiasm och hänförelse.

Solen hade redan gått ned. Västerhimlen var röd. Ett väldigt rökmoln steg upp från en flygplats intill Gambela, som engelsmännen höllo på och gjorde i ordning.

Vid Lillmo hade vi velat stanna i fyra dagar tills vår båt skulle avgå. Platsen var på grund av det höga läget fri från malaria. I Gambela däremot var risken för feber mycket stor. Men den engelske distriktskommisionären hade låtit oss förstå att han gärna såge att vi komme några dagar i förväg. Detta för att i tid få ordna med biljetter, pass, bagage, tullvisitation, reskassa o.s.v. Därför stego vi upp kl. 4 följande morgon. Det var skönt väder. Ingen nattkyla som på de abessinska högplatåerna. Nildalens varma vindar gjorde luften ljum och behaglig. Vägen gick först ständigt utför en och en halv timmes tid. Detta var den brantaste backe jag sett i Abessinien. Som vanligt gingo vi till fots i alla utförsbackar. Att rida uppför Lillmobaacken är otänkbart. Den är kolossalt stenig. Vissa bitar är vägen nästan lodrät.

Nere på slätten gingo vi över det ena lilla vattendraget efter det andra. ”Många bäckar små göra en stor å.” Jordmånen bestod av sand och åter sand. Ett och annat träd, typiskt för lågländer och febertrakter i Abessinien stod bland gräset. Detta beredde oss inga svårigheter som dagen förut. Vägbanan var jämn och fin bitvis hade det nog gått att köra bil. En och annan vattenpöl bidrog till omväxlingen, ty det var ännu icke slut på regntiden.

Riddjuren tröttnade allteftersom värmen tilltog. Men det gick lätt att gå, ty vi voro nere i lågländet. Där har man inga hjärtbesvär, som på de abessinska högländerna. En svensk mekaniker har räknat med att bilmotorernas prestationsförmåga är i Abessinien nedsatt med 25%. Hur ska det då inte vara med det lilla människohjärtat?

Utanför Gambela passerade vi det flygfält, som engelsmännen mitt ute i vildmarken höllo på och gjorde i ordning. Längre fram sågo vi rader av kaffesäckar, som bärare otåligt väntade på att få avleverera. Ty det ville helst bryta upp och gå en halv dagsmarsch på kvällen till ett viloställe på en mindre höjd vid vägen.

Den abessinske tulltjänstemannen vid gränsen tog emot oss mycket älskvärt. Med sorg, resignation och som det syntes mig något förstrött talade han om sitt lands hårda öde. Han bjöd oss stiga in i ett stort, ljust och luftigt mottagningsrum. Där bjöd han på kaffe. Men han kom nog i stort bryderi, när han såg att vi voro så många. Sedan serveringen börjat upptäckte tjänaren att kopporna inte räckte till. Följaktligen fingo en del av sällskapet vänta och så diskades kopporna i en hast för de återstående.

Ett par timmar efter vår ankomst till Gambela tutade vår båt. Aldrig har väl en ångvissla framkallat sådana känslor hos oss som den gången. Under fem år hade somliga av oss varken sett båt eller järnväg. På flera månader hade vi ej hört några nyheter från yttervärlden.

Snart upptäckte vi att det fanns mycket gott om citronträd på platsen. Frukterna voro mogna just vid den tiden och enligt vad jag kunde förstå så växte citronträden vilt. Ingen hindrade oss att plocka dessa frukter. Strösocker fanns i affärerna och vi gjorde varje dag ett stort antal buteljer citrondricka, som vi gladeligen konsumerade i det heta klimatet.

Distriktskommisionären bjöd oss snart på en finare europeisk middag. Han spelade på såg, lät oss höra vacker grammofonmusik, berättade dagsnyheter från Europa och gjorde allt vad han kunde för att göra det så trevligt som möjligt för oss.

Vi hade kommit till en plats som låg vid övre loppet av en av Vita Nilens bifloder. När vi i minnet återkallade ångbåtens tutande, sågo radio- och telegrafstation samt fingo vara med om en engelsk middag långt inne i Afrika tyckte vi att vi kommit till civiliserade trakter.

Uno Karlsson